

Ivar Mortensson Egnund og politikken

Sommarens "grandjubilant" i Nord-Østerdalen har vori Ivar Mortensson Egnund, som altså vart født i Alvdal for 150 år sida. Med gjeburskalas i Einaly, fylgt opp som hovudperson under Garborgdagane, seinare feira med eiga Ivar vukku og taleteateret Savalguten, kan det vel knapt vera ei side av den mangfeldte personen som det ikkje er sett fokus på. Men likevel vil vi nok også i tida som kjem oppdage nye sider, sjå saker i andre samanhengar, så Ivar Mortensson Egnund verken blir vi eller vil vi bli ferdig med.

I denne artikkelen er det Ivar og politikken vi skal sjå nærare på.

Hovedkjelda til kunnskap om Ivar Mortensson Egnund er Klaus Langens bok *Ivar Mortensson Egnund* som kom til 100 års jubileet i 1957. Men Ivar har og etterlate seg mykje eige materiale. Når det gjeld politikk særleg i bladet *Fedraheimen*, men og i andre artiklar og bøker, som *Fridom og Bondeskipnad* i Norig. Som vi veit var det Arne Garborg som starta *Fedraheimen* og skapte eit viktig litterært og politisk organ. Ivar kom tidleg inn som medarbeidar og vart redakør av di han var teolog og skulle sikre fleire abonnentar. I denne artikkelen er det *Fedraheimen* frå Tynset-tida –1888-90 – med

vekt på 1889, som var eit valår med mykje politikk, som er hovudkjelda.

Litt om bagrunnen

Ivar var født 8. juli 1857 på Øien Hagerupsøya i Alvdal, han blir døypt allereide 2. august. I kyrkjeboka for Tynset sokn er det innført: *Foreldre proprietær M. Mortensen og hustru Petra, født Tangen. Faddere: Kjøbmand Iver K. Lykke, Landhandler M. Tangen, Gjertrud Nielsdtr Tangen og Olave Pedersdtr Øien.*

Karfaddarane var onklar. Kjøpmann Iver Lykke, Trondheim, var gift med Jacobine Michalie Tangen, foreldra til Ivar Lykke (1872-1949) statsminister og stortingsmann for Høgre. Melchior Tangen kjøpmann på Neby, han var m. a. medlem i styret for Hedmark Amts konservative forening.

Faren Morten Mortenssen var fra Utby på Tynset, aktiv bonde i Hagerupsøyen på Plassen i Alvdal, som han seinare selde til Folldal Verk og flytte til Einabu. Han var aktiv venstremann, ordførar og stortingsmann, 1863 til 1888. Han var medeigar i Folldal Verk. Morten Mortensen hørte til den gruppa av storbønder, skogsbaronar, i Østerdalen som var svært opptekne av næringsutvikling, den tids gründarar, men også hadde sterke politiske, kultu-

relle og litterære interesser, med Helge Væringsåsen på Elverum som den fremste.

Mora Petra, var født Tangen, dotter til handelsmannen Per Tangen på Neby, som også særmerkte seg med økonomiske, kulturelle og politiske interesser.

Neby var dessutan eit religiøst senter, der dei følgde Hans Nielsen Hauge i ord og handling, i ein viss opposisjon til kyrkja, representert ved soknepresten, som var næraste nabo.

Ser ein i folketellinga 1865 er hushaldet på Øien Pladsen på 11 personar, det er Morten og Petra, borna Peder og Ivar, som er 11 og 9 år. Huslærer, 20 år gamle Jørgen Iversen frå Lesja, to tenestekarar; Ole og Haagen Haagen-sen frå Lille-Elvdal, tre tenestejenter, Marit Eriksdotter frå Sunndalen, og Marit og Beret, begge Thoresdatter, dessutan fosterbarnet Marit Thoresdatter. Alle desse tre er frå Tønset.

Garden fødde 3 hestar, 21 storkveg og 24 får og sådde 2 ½ tønne bygg og sette 2 t poteter.

Det var eit stort hushald og ein stor gard med dyr og utsæd Dei to eldste borna, Anna Christine og Martin, er ikkje heime då folketellinga vart gjennomført. Kvar dei var seiast det ikkje noko om.

Sida faren møtte på Stortinget vart store delar av oppveksten tilbrakt i Kristiania. Som student begynte han på Universitetet, studerte teologi, og kom inn i eit aktivt studentmiljø og fekk venner og kontaktar som vara livet ut. Tida som student vart avløyst av militæret og seinare vart det skrivning og redaksjonsarbeid i Fedraheimen. Studietida var aktiv og aksjonsorientert, så

overgangen frå studentlivet til militærenesta vart nok stor. I militæret møtte han ei anna verd, med lite rom for egne meiningar og aktivisttiltak. Hendinga på Gråtenmoen med fengsel i Kristiansand for oppviglersk verksmed er typisk og velkjend. Ivar var sterkt politisk interessert og syntet det både i teori og som politisk aktivist.

Med utgangspunkt i sterkt venstre-miljø var han varm tilhengjar av Johan Sverdrup og Venstre. Det var grunnen til uroa han hamna i på Gråtenmoen. Men Ivar Mortensson Egnund blir ikkje sitjande i gammal venstrearv, og gjennom Fedraheimen kan vi følge den politiske utviklinga hans, som må kunne seiast å vera nokså spesiell. Den politiske utviklinga hjå Ivar Mortensson Egnund og Fedraheimen er samanfallande. Det er ikkje aktuelt å skilje mellom meiningane til redaktøren og avisa.

Fedraheimen skulle vera "bladet aat det norske folket" og marknadsførte seg som radikalt målblad på venstregrunn. Men både Garborg og Mortensson Egnund kom snart i opposisjon til Venstreleinga, ikkje minst Johan Sverdrup. Den store gleda og begeistringa frå ungdommen ga seg. Men det gjekk likevel ei tid før dei braut heilt med Venstre. Dei heldt fram at Fedraheimen var den einaste avisa på skikkeleg venstregrunn

I desember 1887 flytte Hulda og Arne Garborg til Kolbotnen. Då går det heller ikkje lang tid før redaktøren, Ivar Mortensson Egnund, annonserer at *Fedraheimen* dreg til Tynset, både for å spare pengar og oppretthalde det nære samabeidet med Garborg, som skriv i bladet. Det var jo dessutan Ivar

som var grunnen til at Garborg fekk tak i Kolbotnen.

Fedraheimen kjem ut på Tynset frå januar 1888 til mars 1890. Mortensson er redaktør fram til 1889, då kjem Rasmus Steinsvik og med han boktrykkar P. M. Gjærder med kona Anna og boktrykkarlærling. Frå då av blir *Fedraheimen* trykt i P. M. Gjærders boktrykkeri, som og trykker bøker. Fyrste året har bladet mykje stoff om litteratur, så blir det for alvor politikk, både lokalt og nasjonalt. Siste årgangen er det også politikk, men då er det for alvor at Fedraheimen blir eit anarkistorgan. For oss i denne samanhengen er det særleg 1889 og 1890 som er interessante år. I 1889 er det val til Stortinget.

Ein ikkje kan skille mellom bladet og redaktørens politiske ståstad, og målsettinga for bladet, og dermed Mortensson og Garborg, var omfattande:

*"Fedraheimen vil ha Bonden og
Arbeidaren fram,
Kyrkja fri,
Kveik i Kristendomen,
Vern um Ægteskabet,
Forsvarssamlag med Sverik
utan Konge
Røysterett for alle og
meir Sjølvstyre i Bygd og Fylkje,
mindre Stats- og Embædsvelde,
Rett for Mindretalet
Sparepolitikk i alt so nær som
Upplysningi" (1887/88)*

At fleire av desse sakene framleis er aktuelle veit vi jo. Framleis er det diskusjon om stat og kyrkje og nytt er at det at ein no vurderer eit nærare forsvarssamarbeid med Sverige og andre nordiske land. I Hedmark har vi jo sett at

opposisjonen er misnøgd med parlamentarismen i Hedmark fylkesting som gir all makt til posisjonen og ingen ting til opposisjonen. Fedraheimen representerte stor sett mindretalet, så skepsisen til fleirtalet var aukande. Korleis skulle midretalet sitt syn koma fram.

Ivar Mortensson Egnund vil ikkje vera teoretikar, men slår fast *Eg likar det aa vera radikal. Men eg likar ikkje store Ord, som ingen ting utrettar.*

Språket er ein viktig del av det politiske grunnlaget: *Me som vil hava nye Tankar, ein Moderne kultur og radikal politikk, kann ikkje berga oss med Maal, som er tøygde på gamle Leistar.* Så her skulle nynorsken fram og dansken vike.

Partipolitisk tilknytning

Ivar og Arne sitt utgangspunkt og varme tilknytning til Venstre har vi alt nemnt og det er godt kjent. Då dei kom til Tynset var gleda over Venstre sterkt dalande. Tilhøvet snudde seg til aggresjon men dei knytte seg likevel opp mot det lokale venstrelaget og brukte det fundament for si politiske verksemd. Dei er sikre i si sak, Garborg slår fast: *Det er berre Fedraheimen som driv fullgreid vinstrepolitikk.* Underforstått at det gjer og Mortensson og Garborg.

Ivar Mortensson blir leiar i Tynset Venstre (har diverre ikkje klart å finne fram til dei gamle protokollane) og går strekt inn i programarbeidet. Tynset venstre vedtar følgjande program til Stortingsvalet:

*Heving av parlamentarismen
Rett for mindretalet, burt med
bustadbandet. Burt med Fleirtalsvelde.
Rett for alle, sjøvstyring for så mange
som mogleg:*

*Almen røysterett
Mistillit til Johan Sverdrup
Sparepolitikk i alt så nær som opplysning
Folkevalgte prester på fast lønn
Norsk utanriksminister
Direkte val
Direkte skatt
Minking av kongelønn og makt*

Eit program fullt av viktige politiske prinsippaker, men det er ikkje mange saker med direkte lokal tilknytning. Vi ser og at dette er omtrent dei same sakene som *Fedraheimen* har som målsetting. I den seinare debatten så finn det nye tingmannsemnet frå Nord-Østerdalen Hans Storeng frå Kvikne, programmet "noget dristig".

Som nemnt er det fleire som bryt med Venstre i denne tida. Når Mortensson bryt med Venstre lokalt er uklårt. Men han engasjerer seg sterkt i etablering av dei nye arbeidarforeingane. Dette er eit prosjekt for å få arbeidarane fram og med, men mange av dei leiande kreftene var velståande liberale politikarar

Sentralt og den mest kjente i Hedmark og Oppland er Johan Castberg frå Gjøvik. Han budde på Gjøvik gård, var jurist og proprietær. Han var stortingsmann og statstråd og særleg kjent for arbeidet med sosiallover.

Mortensson er leiar i Nordre Østerdalen Arbeidersamlag og utsending til det såkalte Hamarmøtet, som er eit fellesmøte for arbeidarforeiningane i Hedmark Oppland. Der kjem han i strid med Castberg. Han synest at Castberg er for velståande til å tala arbeidarane si sak, medan han sjølv derimot er *Bygselmann på 4 mål jord, driv smaabruke Fedraheimen. Løna ligg*

under laagmaale av det arbeidsfolk tener her i landet, 3-400 kr året.

Arbeiderforeiningane får ein sentral organisasjon: De forenede norske Arbeidersamfund, og omtalast som Arbeidardemokratene, seinare Det radikale Folkeparti og er lenge ein maktfaktor i mange kommunar. Den mest kjente politikaren i Østerdalen er Thore Myrvang, han var ordførar i Stor-Elvdal, og omtalast som sosialist før Arbeiderpartiet vart statsmakt. Myrvang var opphaveleg fra Lonåsen, bror til Tore Aaen, og begge sat på Stortinget 1905. Myrvang var ein av ungdomane som både Garborg og Mortensson såg på som ei komande politisk stjerne. Ei tid var han redaktør av Fjell-Ljom.

Stortingsval 1888

I 1888 var det Stortingsval. Spørsmålet var kven som skulle vera stortingsmann for Nord-Østerdalen. Representantar hadde vori Morten Mortensen og Lars Hektoen. På den tida var det indirekte val, lokalt vart det valgt valmenn, som så møtest for heile fylket for å avgjera kven som skulle sitja på tinget. *Fedraheimen* og Ivar Mortensson startar tidleg ein aktiv valkamp og kamp for dei beste kandidatane. Eit spesielt kapittel var arbeidet med å få Arne Garborg som stortingsmann. Mortensson fekk han fram i Nord-Østerdalen, men valmennene tapte motet og plassen da dei kom til møtet på Hamar. Dette vart eit intermesso som sette venskapen mellom Mortensson og Garborg på ei hard prøve.

Valkampen

Både bladet og redaktøren brenn for sakene sine, og la ikkje fingrane i mellom når det galdt argumentasjonen. *Fedraheimen* tek grundig for seg dei ulike kandidatane, set opp Syndetavlar.

Det går hardast utover den lokale stortingsmannen Lars Hektoen, frå Tynset. Stortingsmann fram til 1888, ordførar i Tynset, av yrke var han bankkasserar.

Syndene hans var mange og store:

- *Imot allmen stemmerett*

- *Imot viktige sparetiltak*

- *Stemt for å fjerne Garborg som statsrevisor.*

Så oppføringa var klår: *Støyt Hektoen ut av tinget!*

Den lokale representanten vart Hans Storeng frå Kvikne. *Fedraheimen* og Mortensson var bare slik passe nøgd: Det er ein veik mann. Både når han taler og skrive held han seg utanom sjølve saka.

Det var han som hadde funni programmet frå Tynset venstre "noget dristig".

Politisk aktivitet, arbeidsform

Trass i skepsis hadde Mortensson samarbeid med Hans Storeng og det vart arrangert folkemøter. Sjå på dette møteopplegget frå eit venstremøte på Tynset, som gjekk over heile dagen:

Ordstyrar: Stortingsmann Hans Storeng frå Kvikne.

Foredrag frå Tyskland-turen: Ivar Mortensson.

Forsvarssaka: Rasmus Steinsvik

Ettermiddagsmøte

Utsyn over politiske saker: Storeng Bergverk bør vera kommunale / offentlege. Per Mortensson.

Sambruk eller serbruk: Ivar Mortensson.

Det var og møter for å spreie kunnskap om og interesse for anarksimen.

Anarkistmøter:

Sundag 23 heldt Mortensson i Fram her paa Tynset eit utgreiande foredrag om anarkisme. Mange bygdefolk var møtt opp, eit par juristar (Samuel Johnson?) for å tyne dei anarkstiske tankar, fann det klokast å stikke pipa i sekken og gå.

Seinare i vika på Røros, sammen med Rasmus Steinsvik.

Det syner seg altså at ungdomen fagnar dei nye tankar med glede!

Litt om aktuelle saker

Ein viktig lokal og prinsipiell sak var *Fri Doktor for alle*. Ei nemnd nedsett av Venstre la fram forslag som vart vedteke i Tynset heradstyre. Heradstyret ville no ha slutt på statlege distriktslegar. Løysinga var kommunale legar for alle, og sjukekasse. Dette ville bli billegare og betre enn den statlege ordninga

Det gjekk ikkje lenge før reaksjonen kom: *Fri Doktor det er rein og skjær: Socialisme!!!* tordna advokat Samuel Johnson, som var ein nær nabo med *Fedraheimstua* og ein av dei argaste motstandarane av bladet og karane der.

Samvirke har vori i fokus politisk den siste tida. Fyrst ei tid med mange motkrefter og skepsis, så vart ei ny Samvirkelov vedteke i Stortinget med

Thomas Breen, Folldal, som saksordfører. Ivar Mortensson såg samvirke, og andre ulike fellesskap, som grunnpillaren i samfunnsutviklinga på bygdene. Med sine sterke interesser for norsk og europeisk historie, sette han ættesamfunnet, grenda og fellesskapet i sentrum, framfor enkeltpersonen. Det ser vi tydeleg i mange artiklar om eigedomsrett og arverett

I 1904 gir ha ut boka *Bondeskipnad i Norig i eldre tid*, der han er særleg oppteken av sameige: Det er grenda, den gamle garden med underbruk og slekta som i fellesskap skal eige og bruke ressursane, jorda og skogen. Boka bygger mykje på litterære studiar, men og noen meir samtidige ekspempler, mellom anna om bruksfellesskap og teigblanding i Utbygrenda på Tyn-set. Det som hadde skjedd dei siste tiåra var derimot det motsette. Felles eige og fellsskapet vart oppløyst med utskifting av innmark og skog. Mortensson syner til utarming av lokale ressursar, ikkje minst skog, som resultat av særeige

Ivar Mortensson var svært oppteken av matvaresituasjonen og i ein artikkelserie om *Eit gott jordbruk* tek han og Rasmus Flo opp mange viktige spørsmål og spør m.a. om: *Kven bør bli bonde? Det er den som har styrarevne, administrasjonstalent, slik at det blir mannen som styrer garden og ikkje omvendt*. Dei to er spesielt opptekne av småbondens utfordringar og problem når det gjeld investering, avkasting og mangsysleri. Den vesle bonden har billeg arbeidskraft i kjerring og ungar, men ungane drar til Amerika når dei blir vaksne. Ein liten bonde har dessutan ikkje råd til å koste på borna sine utdanning

Mortensson har ei løysing: Ein må

vera kritisk til sundbyting av gardane, oppdeling i mindre bruk, derimot vil han ha meir sambruk. Gjennom samarbeid og samvirke skal ein løyse oppgåver i fellesskap. Dette var jo før vi fekk omsettingsledd, m a meieri, men han hadde stor tru på t d smørlag, men ser og for seg at ein i større grad bør produsere råvarene saman. Det er viktig for Mortensson at den som skal arbeide også skal eige produksjonsmidla. Kapitalist og arbeidar skal vera ein og same person. Dei store, nye fellesfjøsa må etter dette ha høvd godt inn i Mortenssons tankegang.

Desse og andre tankar greier han ut i ein artikkel om korleis han skal innføre kommunismen i Østerdalen. Dette gjer han etter påtrykk frå Fjell-Ljom. Mortensson meiner ein vil nå kommunismen bare ved å halde fram med jordbruket som no. Småbønder i frie samlag, der *Aktieeigar og Arbeidar er same Person*. Sjøl om det går rette vegen ønsker likevel Mortensson å hjelpe naturen i sin utviklingsgang, så resultatet kan komma litt før. Mortensson kan elles ikkje sjå at kommunisme er anna enn det ein be om i den fjerde bøna: Gi oss vårt daglege brød, så han omfattar Jesus som kommunist og anarkist.

Når det gjelder arveretten, vil Mortensson naturleg nok ha:

Like Erverett til ein Gard hev alle de Borna som hev lagt ned sitt Arbeid paa Garden Lik rett for kjole som brok.

Men dei skal eige og drive i fellesskap og ikkje drive sundbyting av gardane.

Røysterett

Kvinner og voksne ungar som arbeider på garden må få stemmerett, apropos myrmenn.

Mindretalet sine rettar

Ivar Mortensson og flokken hans var alltid i opposisjon, dei nådde sjelden fram med sine framlegg. Ikkje minst parlamentarismen ga opposisjonen vanskelege kår. *Fedraheimen* arbeidde lenge for å endre Grunnlova, slik at det blir muleg for mindretalet å samle seg, f eks slik at kandidatar til Stortinget kunne samle røyster frå heile landet. Særleg Per Mortensson, broren, ivra for dette. I dag blir mindretalet sin rett m a sikre gjennom utjamningsmandatar.

Ivar Mortensson såg på lokalsamfunnet som berebjelken i samfunnsutviklinga: Garden, slekta, grenda og kommunen. Staten si styring skulle reduserast, kommunane skulle fram.

Denne kampen held fram i dag. Kommunal innsats og ansvar i næringsutvikling var og viktig. Her var og broren Per aktiv, som ung bergstudent heldt han foredrag i Alvdal om kommunen som eigar av bergverk. Kommunen og til naud staten skulle eige og drive alle gruver og bergverk, f eks Follidal Verk. Seinare vart Per Mortensson direktør ved statens sølverk på Kongsberg.

Også mindre ting når det gjaldt næringsutvikling var framme. *Fedraheimen* melder:

Molter, tyting og mysost utføres no frå Gudbrandsdalen til Amerika. Kunne ikkje Østerdalen og andre dalar taka etter. Det er nok av Bonn allestad som kunne gjera stort gagn, um dei nytta Hausten til bersanking.

(No er vel det like aktuelt for vaksne. Så ut i berskauen).

Korleis går det med den politiske aktiviteten?

Ivar Mortensson har mange aktivitetfelt, og han set inn ulik konsentrasjon gjennom livet. Politisk aktivitet som redaktør og skribent knyter seg særleg til tiårsperioden 1883-1893, arbeidet med *Fridom* 1897-98 og enkelte utspel 1905-07, med vekt på politisk teori og mindre praksis. *Matløysa i Norig* og den store utvandring til Amerika, som tappa bygdene for ressursar, var saker han var sær oppteken av.

Mortensson er aktiv debattant i samband med unionsoppløysinga, men for han som mange andre, skjedde den verkelege frigjeringa frå Sverige med konsulatsaka. 1905 var bare ei naturleg avslutning. Han starta sjølvsgt som republikanar, men det gjekk ikkje lenge før han laga eit hyldingsdikt til Kong Håkon. Broren Per heldt seg derimot som republikanar og tok imot kong Håkon som ordførar på Kongsberg.

Men at han framleis kunne mane til samling om nasjonale og lokale verdiar, syner har i Flaumen går, skriven til Plassen skule i 1907.

Vi finn difor ikkje Ivar Mortensson Egnund som medlem i kommunestyre eller formannskap, verken i Lille-Elvdalen eller frå 1914 i Follidal. Ein liten periode er han leiar av Lille-Elvdalens likningskommisjon. Men han set spor etter seg i det offentlege. Han står bak det nye kommunenamnet Alvdal og som leiar av skulestyret syter han for at det blir nynorsk i skulane.

På sine eldre dagar, 1927, er han leiar av soknerådet i Folldal, og kjem opp i eit basketak med sokneprest Halmer om innføring av ny salmebok, Landstad og bruk av nynorske salmar.

Per Hvamstad
2560 Alvdal
Epost: konserv@online.no

Av og om Ivar Mortensson Egnund, litteraturoversikt

Dikting:

- 1879: Norske Fornkvæde og Folkevisur. (Saman med Molkte Moe).
1885: Lesebok i det norske folkemål (med A. Garborg).
1889: På ymse gjerdom. Songane åt Savalguten.
1895: Or duldo. Draumkvæe.
1897: Arne Garborg. Ein fyritalsmann.
1897-1898: Fridom. Tidsskrift for sjølvstyre og sjølvhjelp.
1898: Fridomsvegen. Soga um kongane, folkemagta aa sjølvstyre. 1898: Svall 1879-1898.
1901: Varg i Veum. Soguspel fraa forntidi (900-1000).
1902: Hugleik.
1903: Ivar Aasen. Ein norsk kulturmann.
1904: Solmøyi. Fritt tilskipa etter folkevisur og fornkvad.
1904: Bondeskipnad i Norig i eldre tid.
1905: Ein frikar. Forteljing.
1905: Edda-kvæde 1. Gudekvæde.
1906: Skogtroll.
1906: Trollham.
1908: Runir.
1908: Edda-kvæde 2. Kjempekvæde.
1912: Utvalde Edda-kvæde.
1915: Sundagstankar.
1916: Draumkvædet.
1919: Siste ordet åt Hedemarkingen.
1920: Valund. Spelstykke frå runetidi.
1922: Nyklar.
1924: Arne Garborg. Andre utgåva.
1926: Gjallarbrui. Ei diktbok um draumkvede- skalden.
1927: Draumkvedet i ny uppsetjing med utgreidingar.
1928: Grunnsteinen i norsk bokheim.
1928: Edda-kvæde. Nørrøne fornsongar.
1929: På ymse gjerdom. 2. utgåva.
1931: Gullharpa vår. Soga um Hugfrid.

Litteratur om Ivar Mortensson-Egnund:

Hovedkjelda og anna eldre litteratur er:

Klaus Langen: Ivar Mortensson Egnund. Det norske Samlaget, 1957

Syn og Segn sept 1927: 70 års markering:

Rolf Thesen Ivar Mortensson Egnund, 1857 –24.juli- 1927

Olav Dalgard: Frå ” Varg i Veum” til ”Valund”

Trygve Gjeltten: Ivar Mortensson-Egnund. Årbok for Glåmdalen 1941

Magne Skrede: Ivar Mortensson-Egnund og Olav Aukrust. Årbok for Glåmdalen 1943.

Ivar Streitlien: Fedraheimstuggu. Årbok for Glåmdalen 1950.

Men les også:

Finne, Per: Haugianismen som utviklingsfaktor i Nord-Østerdalen (Om bl a om svigerforeldra til IM-Egnund på Neby Neby, Tynset, i Årbok for Nord-Østerdalen 2000

Finne, Per: Per Mortenson, 1855 – 1927, i Årbok for Nord-Østerdalen 2006

Garborg, Hans E: Kolbotnen, i Årbok for Nord-Østerdalen 2005

Hvamstad, Per: Fedraheimen på Tynset 1888-1890, i Årbok for Nord-Østerdalen, 2004

Vestad, Geir: Litterære kraftsentre i Nord-Østerdalen, i Årbok for Nord-Østerdalen, 2001

Fossgard, Eldbjørg: ”Den eneste Landskapsnatur jeg føler Trang til at male” om Harriet Backer og Nord-Østerdalen, i Årbok for Nord-Østerdalen 1997/98

Uten forf: Garborg og Nord-Østerdalen, i Årbok for Nord-Østerdalen, 1996

Salbu, Solveig: Kvinner med ”tæl” om misjonsforening på Neby, Tynset, i Årbok for Nord-Østerdalen, 1990

Skjervøy, Audun: Då anarkismen blømde på Tynset, i Årbok for Nord-Østerdalen, 1981

Carlson, Jorunn E. Gunnestad: Drikk eit glas vin på rekning... Fire gode venner og litt om hva betydde for hverandre, i Mye Arne, - men mest Hulda, 2001

Vestad, Geir. Salong på Savalen, i Mye Arne, - men mest Hulda, 2001

Østigaard, Arne Dag: Arne og Hulda på Kolbotnen. Sollia forlag 1994.

Østigaard, Arne Dag: Hulda, Arne og Ivar, i Mye Arne, - men mest Hulda, 2001

Lange, Marit: Harriet Backer på besøk hos Garborgs på Kolbotn, i Mye Arne,- men mest Hulda,

Garborgdagane har gjeve ut hefte med foredrag og artiklar, m a :Vidar Sandem, Audun Skjervøy m. fl: Blant olme stutar og reine flagg. (Garborgdagane 1996).

Dessutan boka:

Mye Arne, - mest Hulda. Samvær, samfunn og diktekunst. Ei samling artiklar til Garborgåret 2001, Tynset 2001